

Црна Гора
Општина Мојковац

Адреса: Трг Љубомира Бакоча бб
84205 Мојковац, Црна Гора
тел: +382 50 684 445
+382 50 470 272
факс: +382 50 472 715
e-mail: arhitekta.mojkovac@gmail.com

Служба предсједника

Број: 01-332/24- 1638

22.07.2024. године

ИЗВЈЕШТАЈ ЖИРИЈА

КОНКУРС ЗА ИДЕЈНО АРХИТЕКТОНСКО РЈЕШЕЊЕ МЕМОРИЈАЛНОГ ЦЕНТРА ПОСВЕЋЕНОГ МОЈКОВАЧКОЈ БИЦИ НА ЛОКАЦИЈИ БОЈНА ЊИВА У МОЈКОВЦУ

НАЗИВ КОНКУРСА:

Међународни конкурс за Идејно архитектонско рјешење Меморијалног центра посвећеног Мојковачкој бици на локацији Бојна њива у Мојковцу

РАСПИСИВАЧ КОНКУРСА:

Општина Мојковац – Служба предсједника, главни градски архитекта
Трг Љубомира Бакоча бб, Мојковац
(+382) 50 470 272

<https://www.mojkovac.me/predsjednik>

ОВЛАШЋЕНО ЛИЦЕ РАСПИСИВАЧА

арх. Соња Симеуновић Вуковић дипл. инж., Главни градски архитекта
e-mail: arhitekta.mojkovac@gmail.com

ВРСТА И ОБЛИК КОНКУРСА:

Конкурс за Идејно архитектонско рјешење Меморијалног центра посвећеног Мојковачкој бици на локацији Бојна њива у Мојковцу је међународни, општи, једностепени и анонимни.

ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ РАСПИСУЈЕ И СПРОВОДИ КОНКУРС

Расписивач расписује и спроводи конкурс на црногорском језику

ПРЕДМЕТ КОНКУРСА:

Предмет конкурса је израда идејног архитектонског рјешења Меморијалног центра посвећеног Мојковачкој бици, на локацији за коју је утврђена граница унутар катастарских парцела бр. 2289 и 2290 КО Лепенац, Мојковац, уписаних у листу непокретности бр. 42 – препис, у захвату Просторно-урбанистичког плана Општине Мојковац, укупне површине 3.189,30м².

Поред наведеног, идејним рјешењем је потребно обухватити и пејзажно уређење терена који би заједно са објектом требало да представља јединствену целину, као и концептуална рјешења за техничке инсталације (нарочито инсталације гријања и хлађења и инсталације за третман отпадних вода, имајући у виду да се објекат налази ван града).

Предметно идејно рјешење својом функцијом би требало да симболише догађај који је десио 6. јануара 1916. г. када је војска Краљевине Црне Горе, под командом сердара Јанка Вукотића, одбила офанзиву много јачих аустроугарских снага, чиме је омогућено повлачење војске Краљевине Србије, преко Албаније до Крфа. Имајући у виду трагично страдање великог броја људи, изражавајући најдубље поштовање према жртвама, и потребу да се ода почаст страдалима, као залог за будућност, планирано је оснивање Меморијалног центра.

У том смислу од учесника на конкурс се очекује јасна архитектонска и обликовно-умјетничка артикулација конкретног историјског догађаја и односа заједнице према њему у контексту протока времена.

Истовремено, пројекат би требало да демонстрира и трансформативну моћ архитектуре и њену активну улогу у подстицању дијалога у заједници и друштвених промјена.

Стога је потребно креирати поливалентан простор који неће бити искључиво у служби сјећања на Мојковачку битку и њене хероје, већ ће служити и као средиште друштвеног преображаја; као мјесто гдје би локална заједница могла да се окупља како би разговарала и бавила се виталним друштвеним и грађанским питањима нашег времена.

То значи да је Меморијални центар замишљен као мјесто у којем посјетиоци могу да се баве наслијеђем Мојковачке битке (да се са њим упознају и изучавају га), али које није само складиште визуелних успомена, већ динамичан и интерактиван простор који треба да постане омиљена атракција за грађане Мојковца, туристе, научне истраживаче и умјетнике.

ЦИЉ КОНКУРСА:

Циљ предметног конкурса је да се добије најбоље идејно архитектонско рјешење Меморијалног центра посвећеног Мојковачкој бици, које ће представљати основ за израду главног пројекта.

Од учесника на конкурс се очекује да пројектују савремен, функционалан и естетски препознатљив меморијални центар, уз поштовање свих услова и усаглашавање свих аспеката наведених у конкурсном задатку.

Изградња меморијалног центра посвећеног Мојковачкој бици, има за циљ да овај важан историјски догађај сачува од заборавља, на начин што ће дио простора у којем се битка одиграла трансформисати у мјесто активације колективне меморије и његовања културе сјећања

Тиме ће тренутно неизграђена и неуређена локација на периферији града добити ново значење и нови значај у афирмацији урбаног идентитета Мојковца.

У том смислу, нови меморијални центар не би требало да буде само простор фиксације једног важног историјског догађаја, презервације историјских чињеница и исказа пијетета према херојима Мојковачке битке, већ и простор активног едукативног и истраживачког потенцијала, центар умјетничког стваралаштва и културног дијалога, простор који од мјеста страдања постаје средиште обнове живота.

Од учесника конкурса се очекује да понуде савремено, функционално, енергетски ефикасно и дугорочно одрживо рјешење објекта, узимајући у обзир све предности и ограничења локације одабране за градњу (нагиб терена, експонираност, визуре према околном простору и др.).

Објекат својом репрезентативношћу, у дијелу обликовности и материјализације, треба да допринесе подизању естетских вриједности како уже, тако и шире локације, а адекватно пејзажно уређење треба да допринесе стварању активног вањског простора, погодног за едукативне, културне и умјетничке активности (предавања, приредбе/представе, излагање скулптура и умјетничких инсталација и сл.)

КОНКУРСНИ РОКОВИ:

Рок за предају радова је био **понедељак, 03. јун 2024. год.** до 13:00ч (Локално вријеме у Црној Гори). Радове је било потребно доставити на адресу arhitekta.mojkovac@gmail.com

Рок за објаву резултата конкурса био је понедељак, 24. јун 2024.г. Након три одржане сједнице, жири је једногласно одлучио да није могуће донијети одлуку о једном, најбоље пласираном раду, те да је конкурс потребно продужити на начин да пет најбоље пласираних радова уђе у други круг. Жири је јасно формулисао задатке и обавезе једнакопласираним учесницима продуженог конкурса, који су им достављени дана 24. јуна 2024. г. Прелиминарним извјештајем жирија одређен је рок за предају коригованих радова и то 08.07.2024. г., док је за објаву коначног извештаја жирија одређен рок понедељак, 22.07.2024.г.

САСТАВ ЖИРИЈА И ИЗВЈЕСТИОЦА

Конкурсни жири:

1. Др Соња Радовић-Јеловац , дипл. инж. арх., предсједник жирија
2. Александар Ашанин, мастер. арх , стручни члан жирија
3. Тамара Маровић, мр арх, стручни члан жирија
4. Др Искра Ђурић, дипл. инж. арх, стручни члан жирија
5. Др Гроздана Шишовић , дипл. инж. арх, стручни члан жирија
6. Александра Вукићевић, дипл. инж.пејз.арх., стручни члан жирија
7. Соња Симеуновић-Вуковић, дипл. инж.арх., представник општине, члан жирија

Извјестиоци

1. Ранка Брајковић, дипл инж.грађ.
2. Дијана Ађелић, дипл.правник

ТОК РАДА ЖИРИЈА У ПРОДУЖЕНОМ КОНКУРСУ

Кориговани радови су преузети 08. јула 2024. године, након чега су сви чланови жирија имали прилику и вријеме да појединачно, детаљно анализирају пристигле радове. Прва сједница жирија, којој из оправданих разлога нису присуствовали чланови жирија Александар Ашанин и Тамара Маровић, одржанана је електронски, 15. јула 2025. године. Друга сједница жирија, на којој из оправданих разлога није присуствовала Соња Радовић Јеловац, одржана је електронски 17. јула 2024. године. На обје сједнице чланови жирија су дискутовали о пристиглим радовима и констатовали да су аутори углавном успјешно и афирмативно дорадили своје радове, у складу са препорукама жирија и на начин како су сматрали да су упућени на то. Након сједница, чланови жирија су заузели став да је потребно да сваки члан жирија, појединачно, изврши рангирање конкурсних радова и достави извјештај о рангирању са детаљним образложењем личних ставова у односу на критеријуме вједновања конкурсних радова. Сви чланови жирија су доставили ранг листе, док су чланови жирија Соња Симеуновић Вуковић, Искра Ђурић, Александар Ашанин, Гроздана Шишовић, Александра Вукићевић и Тамара Маровић, уз ранг листе доставили и детаљна и исцрпна текстуална образложења којим су аргументовали своје ставове и рангирање.

Појединачно рангирање конкурсних радова извршено од стране жирија је доступно у табели која слиједи:

ПОЈЕДИНАЧНО РАНГИРАЊЕ

ШИФРА	Соња Радовић Јеловац	Александар Ашанин	Тамара Маровић	Искра Ђурић	Гроздана Шишовић	Александра Вукићевић	Соња Симеуновић Вуковић
"74185"	5	4	4	4	3	3	3
"44227"	4	3	5	5	4	5	5
"94730"	3	1	1	1	1	1	2
"08428"	2	5	2	3	2	2	5
"13412"	1	2	3	2	5	4	1

На електронској сједници одржаној 20.07.2024. г. којој су присуствовали сви чланови жирија, извршен је пресјек стања након појединачног рангирања конкурсних радова и утврђен просјечни ранг радова који је приказан у наставку:

ШИФРА РАДА	ПРОСЈЕЧНИ РАНГ
"94730"	1,42
"13412"	2,57
"08428"	3,00
"74185"	3,71
"44227"	4,20

Узимајући у обзир да жири, сходно члану 35 Правилника о начину и поступку расписивања и спровођења јавног конкурса за идејно архитектонско рјешење, доноси одлуку о додјељивању награда већином гласова свих чланова жирија, Жири је већином гласова одлучио да додијели прву награду, другу награду, двије једнаковриједне треће награде и откуп. Слиједи коначна ранг листа:

КОНАЧНА РАНГ ЛИСТА

НАГРАДЕ	ШИФРА РАДА
1. награда	"94730"
2. награда	"13412"
3. једнаковриједна награда	"08428"
3. једнаковриједна награда	"74185"
Откуп	"44227"

У поступку бодовања Жири је већински одлучио да се бодовање рангираних радова изврши појединачно. Слиједи табела појединачних бодова:

ПОЈЕДИНАЧНО БОДОВАЊЕ

ШИФРА	Соња Радовић Јеловац	Александар Ашанин	Тамара Маровић	Искра Ђурић	Гроздана Шишовић	Александра Вукићевић	Соња Симеуновић Вуковић	УКУПНО (просјек)
"74185"	77	76	79	81	83	85	80	80
"44227"	78	79	75	77	80	78	78	78
"94730"	82	88	88	89	88	88	81	86
"08428"	88	74	84	84	85	86	74	82
"13412"	93	86	81	85	78	84	90	85

КОНАЧНА РАНГ ЛИСТА СА БОДОВАЊЕМ И НОВЧАНИМ ИЗНОСОМ НАГРАДА

НАГРАДЕ	ШИФРА РАДА	БОДОВИ	ИЗНОС НАГРАДЕ
1. награда	"94730"	86	10.000,00€
2. награда	"13412"	85	6.000,00€
једнаковриједна 3. награда	"08428"	82	1.750,00€
једнаковриједна 3. награда	"74185"	80	1.750,00€
откуп	"44227"	78	1.500,00€

ИЗВЈЕШТАЈ ЖИРИЈА О КОНКУРСНИМ РАДОВИМА

1. РАД ПОД ШИФРОМ „94730“ (прва награда)

Ово конкурсно рјешење се и у својој првој варијанти издвојило међу осталим пројектима просторном композицијом са пуно осјећаја за контекст и тему. Вјешто постављање вишег волумена на два нижа - утопљена у партер, позиционирање приступа и улаза, једноставно и ефектно зонирање просторних цјелина и добро пропорционисање појединачних простора, оцијењени су веома афирмативно.

Рад оптимално користи пад терена и интегрисхе прилаз, амфитеатар и меморијални зид, истичући идеју сабирности, а добро позиционирање и дистрибуција форме доприносе утиску неодвојивости објекта од затечене топографије и амбијента саме локације, што је оцијењено као посебна вриједност пројекта.

Средишњи кубус наглашене вертикалности (торањ, кула), повучен дубоко међу висока стабла на локацији и постављен на мјесту укрштања двају оса – историјске и енвајронменталне, артикулише вишеслојна значења и функције - "праг" са којег се кадрира пејзаж, снажан симбол-биљег историјског догађаја, видиковоца са којег је могуће посматрати околину, архитектонски пандан постојећем спомен-обиљежју.

Групписање изложбеног простора у главном волумену и дистрибуција пратећих садржаја у доњим зонама оправдани су и зналачки артикулисани. У дорађеној варијанти рјешења, додатно су тематски и обликовно развијени различити микроамбијенти комплекса. На програмском плану, рад садржи све неопходне садржаје, који су вјешто зонирани и увезани у складну функционалну матрицу. Сугестија у даљој разради јесте да се секундарни приступи - са зелених кровова партера користе изузетно, ради додатног повезивања простора у посебним приликама.

Рад препоручује могућност фазне изградње, и то у 3 фазе - доњи базис, једносратни изложбени волумен и најзад, завршни ниво за повремене изложбе, са видиковцем на крову. Препорука жирија је да се укупни волумен објекта смањи тако да је ближи првобитном конкурсном рјешењу, прије фазе дораде. У том смислу се и економски параметри могу побољшати без битног утицаја на просторно-обликовну идеју. На нивоу материјализације, такође је могућа оптимизација рјешења фасадне опне. У оцјени економских параметара, жири такође примјећује да је у предрачуна радова значајно прецијењена вриједност изградње по квадратном метру као и збирна цијена реализације.

На нивоу оцјене естетских критеријума, жири истиче да овај пројекат читљивим и упечатљиво артикулисаним архитектонским гестовима обликује меморијални простор укључујући визуелно у обухват комплекса и постојеће спомен обиљежје. Обликовање и обрада партерних површина позивају посјетиоце у комплекс и нуде квалитетно осмишљене подцјелине на отвореном. Обје варијанте обраде фасада главног волумена - паљено дрво и поликарбонат (прије и послје дораде пројекта) имају своје квалитете и учествују у монументалном изразу меморијалног комплекса на аутентичан начин.

Примјена зеленог крова у дијелу развијеног сутерена, као и предложена дупла фасада у духу су тежње за енергетском ефикасношћу. Конструктивни систем изградње подразумијева стандардни армирано бетонски масивни склоп за доње волумене и монтажни скелетни систем за централни дио објекта, а додатна оптимизација је свакако могућа. Транслуцентна фасада помаже смањењу потрошње енергије за расвјету у изложбеним просторима. Потребна је додатна разрада да би се унаприједила ефикасност посебно у погледу загријавања објекта.

	Критеријуми	Макс. број бодова	Бодови
1	Просторни критеријум на основу којег се процјењује просторни концепт рјешења, однос дјелова и цјелине простора, архитектонске вриједности, просторни комфор, квалитет простора, инжењерска рационалност и техничка изводљивост	0-30	28
2	Програмски критеријум на основу којег се процјењује функционалност и функционална оправданост рјешења, рационално коришћење простора, поштовање и испуњавање конкурсног задатка и просторног програма;	0-30	28
3	Економски критеријум на основу којег се процјењују: економичност и економски аспекти пројектованог рјешења, економска адекватност рјешења, рационалност и практичност, поузданост у коришћењу и експлоатацији, предвиђени трошкови одржавања у односу на карактер простора;	0-10	5
4	Естетски критеријум на основу којег се процјењују: оригиналност, иновативност, изворност и креативна посебност, цјеловитост и досљедност рјешења;	0-20	18
5	Еколошки критеријум на основу којег се процјењују: однос према заштити, очувању и унапрјеђењу квалитета животне средине, одрживо коришћење природних ресурса, енергетска ефикасност и коришћење обновљивих извора енергије.	0-10	7
Укупно бодова		100	86

Препорука Жирија:

Будући да прворангирано конкурсно рјешење представља директан основ за расписивање тендера за израду Главног пројекта и ревизију пројекта у складу са црногорским Законом и Правилницима без сагласности Главног градског архитекте и да се урбанистичко технички услови морају издати у складу са планским документом и наведеним правилима који су у распису, констатовано је да је првонаграђени конкурсни рад потребно допунити и кориговати

према следећим смјерницама и коментарима жирија како би се процес везан за објекат успјешно завршио:

1. Кориговати начин означавања кота етажа објекта, тако да се приземље обиљежи котом ± 0.00 , а у складу са тим коригују и коте преостале двије етаже и све друге нивелете обиљжене на објекту;
2. Пошто је приликом дораде у продуженом конкурсном поступку промијењена висина средишњег дијела структуре - захтјев жирија је да се спратне висине изложбеног простора (приземље и први спрат) и укупна висина средишњег волумена врате на рјешење блиско првобитном концепту (који је рад и квалификовао за најужи избор за награде), а уз задржавање новог предлога кровног видиковца. Таква корекција подразумијева да висина кровног вијенца објекта (заједно са заштитном оградом видиковца) не прелази 15.5м од коте нивоа приземља.
3. Како су у другој, дорађеној варијанти рјешења предложени системи изградње објекта и материјализација фасаде централног кубуса финансијски нешто захтјевнији, а имајући у виду реалне потребе за оптимизовањем технологије и цијене грађења, потребно је у коначној коректури понудити алтернативна рјешења, блиско приједлозима из првобитног концепта.
4. У техничком смислу рад је у свему потребно ускладити са конкурсним задатком, црногорским законом и правилницима који су дио конкурсне документације, и то у погледу детаљности графичког дијела, те се у том смислу очекује ангажовање аутора уз детаљније сугестије и координацију од стране Жирија.

Рок за достављање коригованог рјешења је 20 дана од дана достављања сугестија жирија, а исплата награде биће извршена након корекције конкурсног рада и потврде чланова жирија да је кориговано рјешење усклађено са сугестијама жирија.

2. РАД ПОД ШИФРОМ „ 13412 “(друга награда)

Архитектонска реинтерпретација мотива војничког рова је, за разлику од већине других радова у којима је ров такође узиман као полазна асоцијација на историјски догађај, у овом раду резултирала суптилном, минималистичком интервенцијом, веома добро уклопљеном у постојећи амбијент. Поступком стварања простора дубљењем тј. потпуним укопавањем објекта у тло, аутор успијева да своје дјеловање сведе на ниво пејзажног уређења, свјесно избјегавајући тектонски приступ тј. чин грађења. На тај начин добијен је крстообразни „пре“означитељ пејзажа, у потпуности сагледив једино на планиметријском нивоу (из птичје перспективе), који се веома добро надовезује на постојеће спомен обиљежје. Овакав приступ резултирао је досљедним рјешењем у свим сегментима, а жири нарочито похваљује храброст аутора да у потпуности интегрише објекат у терен и наметне предложени естетски принцип који је, иако не најлогичнији, врло добар одговор на задату тему.

Пројекат је на граници „landscape“ дизајна, а интровертан карактер објекта је оправдан његовом функцијом и тематиком. Објекат постаје траг у пејзажу, а аутори стварају просторе емотивних набоја „рововским“ спуштањем у објекат кроз два правца. Линеарност објекта омогућила је да простори буду рационално димензионисани и да се посјетилац води кроз објекат логичном путањом, уз отварање ка природи, односно створен је константан, присан и директан однос ентеријера са пејзажом. Са друге стране, рјешење прилаза и улаза у објекат је изузетно изазовно у контексту климатских услова и доступности свим лицима, па би рјешење у овом смислу требало да претрпи одређене корекције. Такође, дио интервенције који учествује у обликовању простора на нивоу приступне улице није понудио довољно садржаја - нејасно је како се артикулише мјесто окупљања - трг сјећања.

У погледу изводљивости и одрживости, ово рјешење не захтијева значајније напоре приликом изградње, иако су очекивани изазови током експлоатације у контексту климатских услова локације, и то у дијелу одржавања пројектованих приступа објекту и кровних стаклених лантерни.

У естетском смислу рјешење је оригинално, цјеловито и досљедно. Његов допринос се посебно огледа у томе што тему меморијалног центра не интерпретира као тектонску чињеницу, већ као

модификацију пејзажа. Аутор је очигледно свјестан да тип интервенције за коју се определио боље пристаје заравњеном, него неравном (заталасаном) терену. Из тог разлога топографија расположиве парцеле је значајно измијењена насипањем земље, чиме је постигнут мирнији однос терена и зидних равни које из њега избијају. Иако идеја да се објекат "утопи у шуми" има свој шарм, на нивоу сусрета корисника са објектом ипак се недовољно разумије и чита меморијални карактер интервенције, то јесте елементи са којима су корисници у првом непосредном контакту. У том смислу, ни у разрађеној варијанти, рјешење нема довољан потенцијал да снажније артикулише простор спомен-комплекса.

	Критеријуми	Макс. број бодова	Бодови
1	Просторни критеријум на основу којег се процјењује просторни концепт рјешења, однос дјелова и цјелине простора, архитектонске вриједности, просторни комфор, квалитет простора, инжењерска рационалност и техничка изводљивост	0-30	24
2	Програмски критеријум на основу којег се процјењује функционалност и функционална оправданост рјешења, рационално коришћење простора, поштовање и испуњавање конкурсног задатка и просторног програма;	0-30	26
3	Економски критеријум на основу којег се процјењују: економичност и економски аспекти пројектованог рјешења, економска адекватност рјешења, рационалност и практичност, поузданост у коришћењу и експлоатацији, предвиђени трошкови одржавања у односу на карактер простора;	0-10	8
4	Естетски критеријум на основу којег се процјењују: оригиналност, иновативност, изворност и креативна посебност, цјеловитост и досљедност рјешења;	0-20	18
5	Еколошки критеријум на основу којег се процјењују: однос према заштити, очувању и унапређењу квалитета животне средине, одрживо коришћење природних ресурса, енергетска ефикасност и коришћење обновљивих извора енергије.	0-10	9
Укупно бодова		100	85

3. РАД ПОД ШИФРОМ „ 08428 “(трећа награда)

Изузетно успјешна реинтерпретација традиционалне куће кроз атрактивну лебдећу кровну конструкцију ствара јединствен изложбени простор меморијалног центра. Интровертан карактер објекта оправдан његовом функцијом комеморације и сјећања на историјски догађај, кроз обликовање и материјализацију ентеријера постаје топао и утјешан простор рефлексije и дијалога. Меморијални центар је интегрисан у природни пејзаж минималним интервенцијама и отвара се према природном амбијенту као скулптурално обиљежје – споменик јасних симболичких и феноменолошких референци. Посебно прија контекстуалност рјешења које, у одговору на нагиб терена и конкретно мјесто на које се објекат поставља, суптилно реагује самом формом и оријентацијом. Повлачењем објекта на југозападни дио парцеле отворен је простор за креирање меморијалне баште и амфитеатра, чиме је вјешто ријешена нивелација терена, али и успостављен однос према постојећем споменику. Аутор са посебним сензибилетом према историјском контексту, у пејзаж интегрише и тему војничког рова, тако креирајући спомен зид и дијалог са постојећим спомеником.

Одлука да се на улазној етажи позиционира изложба "под јединственим кровом" у једном волумену слободног простора има лијепу симболичку и амбијенталну вриједност. Међутим, слободним спуштањем „капе“ до доњих ката, остављајући изложбено "острво" улазне етажне комфорним и врло пријатним, просторије сутеренске етажне су груписане централно тако да је код неких од њих примјетан хендикеп посредног освјетљавања и провјетравања. Ипак, веза са окружењем која се постиже на нивоу доње етажне је повољно оцијењена као пројектантски одговор у духу теме, као и отварање фасаде на горњој етажи којим се обезбјеђују добре визууре на пејзаж. Моменат зениталног освјетљења додаје ноту духовности пројекту, иако овај детаљ није довољно технички обрађен и приказан.

Дрвена конструкција са челичним спреговима дјелује као логично рјешење у контексту локације и нарочито позитивно у погледу одрживог коришћења ресурса, међутим, предвиђени омотач од алуминијума може значајно повећати трошкове изградње иако је процјена инвестиције дата конкурсним радом релативно ниска. Уколико би се пројекат даље разрађивао, било би неопходно унаприједити техничку разраду детаља конструкције, фасадних елемената и омотача. Општи утисак је да је рјешење врло рационално у односу на климатске прилике.

Иако за унапређење овог пројекта има простора, нарочито у функционалном и техничком смислу, жири изнимно цијени и препознаје вјештину пројектовања у специфичном контексту, суптилност којом објекат доминира простором и јединствени архитектонски израз којим аутор ствара снажну емоцију према објекту. Примјерена је и лијепо интерпретирана тема традиционалне планинске куће, у савременом маниру и иновативном материјализацијом, тако да се добија ефекат јединственог израза и уникатности меморијалног архитектонског геста.

	Критеријуми	Макс. број бодова	Бодови
1	Просторни критеријум на основу којег се процјењује просторни концепт рјешења, однос дјелова и цјелине простора, архитектонске вриједности, просторни комфор, квалитет простора, инжењерска рационалност и техничка изводљивост	0-30	27
2	Програмски критеријум на основу којег се процјењује функционалност и функционална оправданост рјешења, рационално коришћење простора, поштовање и испуњавање конкурсног задатка и просторног програма;	0-30	24
3	Економски критеријум на основу којег се процјењују: економичност и економски аспекти пројектованог рјешења, економска адекватност рјешења, рационалност и практичност, поузданост у коришћењу и експлоатацији, предвиђени трошкови одржавања у односу на карактер простора;	0-10	6
4	Естетски критеријум на основу којег се процјењују: оригиналност, иновативност, изворност и креативна посебност, цјеловитост и досљедност рјешења;	0-20	18
5	Еколошки критеријум на основу којег се процјењују: однос према заштити, очувању и унапређењу квалитета животне средине, одрживо коришћење природних ресурса, енергетска ефикасност и коришћење обновљивих извора енергије.	0-10	7
Укупно бодова		100	82

4. РАД ПОД ШИФРОМ „ 74185 “(трећа награда)

Форма објекта, вјешто развијена на дихотомији бетонског базаментa и лебдеће структуре крова, дјелује у својој појавности монументално и истовремено уклопљено у постојећи природни амбијент. Аутори успјешано транспонују елементе традиционалне архитектуре (стрми двоводни кров, магазу, подзиду) кроз савремен архитектонски израз и материјализацију, стварајући на тај начин симболички и формално препознатљив архетип, новонастали репер у простору. Масивност у бази објекта добро је уклопљена у природни предидо, а са прилазних тачака и постојећих визура доминира маркантана структура лебдећег крова. На тај начин, уз добар композициони однос осталих елемената обликовања, ствара се естетски кохерентна и читљива цјелина, која јасно комуницира са симболиком објекта.

Жири похваљује успјешан однос који аутори граде ка нивелацији терена и интеграцији рјешења у исти. Објекат се успјешно позиционира на парцели, дијелом је укопан, док се већим дијелом развија дубоко у шумском дијелу парцеле, уклапајући се међу постојећи фонд дрвећа без нарушавања амбијента. Поставка волумена користи природни пад терена да освоји бољу позицију за освјетљавање најниже етажe, а дјелимично насипање уз наспрамну страну објекта како би се формирао плато за манифестације, денивелисан у односу на улицу. Формирањем платоа за активности изван објекта, корисницима је омогућена шанса за дужим боравком на овом простору који не подразумева само обилазак поставке центра.

Квалитет просторне поставке огледа се прије свега у једноставним композиционим односима елемената ове архитектуре која се отрива постепено кроз сагледавање у кретању. На програмском нивоу, пројекат прати пројектни задатак уз логично зонирање функционалних подцјелина кроз три етаже. Позитивно се оцјењује позиција главне изложбе, која је смјештена на улазном нивоу и отвара се ка припадајућем интимном платоу уз објекат, док се радни и пратећи садржаји раздвајају на преостале двије етаже. Кровне терасе се логично програмски везују за читаоницу и кафе на завршној етажи.

Коришћени материјали одликују се издржљивошћу и отпорношћу на климатске услове локације. Релативно ниски трошкови одржавања као и употреба различитих система енергетске ефикасности (коришћење обновљивих извора енергије) доприносе позитивној оцени по економском критеријуму. Пасивни и активни системи енергетске одрживости који су предложени пројектом детаљно су третирани и по мишљењу жирија у потпуности одговарајућу локацији и намјени објекта.

	Критеријуми	Макс. број бодова	Бодови
1	Просторни критеријум на основу којег се процјењује просторни концепт рјешења, однос дјелова и цјелине простора, архитектонске вриједности, просторни комфор, квалитет простора, инжењерска рационалност и техничка изводљивост	0-30	24
2	Програмски критеријум на основу којег се процјењује функционалност и функционална оправданост рјешења, рационално коришћење простора, поштовање и испуњавање конкурсног задатка и просторног програма;	0-30	24
3	Економски критеријум на основу којег се процјењују: економичност и економски аспекти пројектованог рјешења, економска адекватност рјешења, рационалност и практичност, поузданост у коришћењу и експлоатацији, предвиђени трошкови одржавања у односу на карактер простора;	0-10	8
4	Естетски критеријум на основу којег се процјењују: оригиналност, иновативност, изворност и креативна посебност, цјеловитост и досљедност рјешења;	0-20	16
5	Еколошки критеријум на основу којег се процјењују: однос према заштити, очувању и унапрјеђењу квалитета животне средине, одрживо коришћење природних ресурса, енергетска ефикасност и коришћење обновљивих извора енергије.	0-10	8
Укупно бодова		100	80

5. РАД ПОД ШИФРОМ „ 44227 “(откуп)

Концептуална поставка овог рјешења, којом се акценат ставља на кретање (ходочашће) од постојећег спомен-обилежја, кроз природни амбијент, до самог објекта меморијалног центра, оцијењена је као иновативна и успјела. Развијена пјешачка комуникација пројектована је као просторни елемент који активира колективну меморију и изазива осјећај пијетета према историјском догађају и његовим актерима, док истовремено продужава кретање посјетилаца кроз јединствени пејзаж Бојне њиве. Наглашена дужина стазе успјешно је артикулисана (сегментисана) просторним акцентима симболичког садржаја (вјечном ватром и заставама), који маркирају тачке њеног скретања, усмјеравајући кретање ка главном улазу у објекат. С обзиром на јасно дефинисан меморијални карактер стазе, донекле је неочекивана (не и неоправдана) одлука аутора да њено исходиште буду простори комерцијалног карактера (кафетерија и сувенирница), а да се до изложбених просторија долази алтернативним (косим) правцем, преко затрављеног амфитеатра.

Код обе варијанте конкурсног рјешења – првобитне и кориговане, јасна је намјера да се простор објекта оријентише ка природном амбијенту и да максимално користи визуелне и нивелационе везе, осим у случају приступне („уличне“) стране објекта која остаје скоро сасвим затворена и прави баријеру према шуми, донекле реметећи предни склад.

Однос према топографији је веома суптилан, до мјере да се може рећи да је природни терен готово интегрално сачуван.

Функционална шема је веома добра и развија се како у ентеријеру, тако и у екстеријеру, што у контексту природног амбијента у којем се објекат налази има пуно оправдање. Организација

простора је јасна и пројектантски исправно третирана. Пројектовани простори су комотни, веома пријатни и погодни за алтернативне начине коришћења.

Конструктивно рјешење је рационално и технички изводљиво, а трошкови одржавања су оцијењени као релативно ниски. Одабране материјале карактеришу квалитет и трајност, а с обзиром на широку доступност како локалног камена, тако и занатског знања његове уградње, избор је оцијењен као адекватан.

Однос према форми и ликовности објекта је оцијењен као рационалан и сврсисходан. Подјела масе на двоетажни камени базис и завршну етажу обложену тамним металом је коректан и исцрпно објашњен избор, иако је интерпретација „црногорског камена“ дата исувише естетизовано и без очекиваног нивоа робустности, који би могао резултирати упечатљивијим визуелним контрастом и аутентичнијом формом. Са друге стране, камена облога пасареле не подржава иницијалну идеју лакоће, лебдења и неоптерећивања терена.

Иако је кориговано рјешење отишло корак даље ка меморијалном тону архитектуре, поставља се питање снаге визуелног карактера форме, која се може разумјети као не претјерано амбициозна интерпретација архетипа.

Пасивни и активни системи енергетске ефикасности предложени у овом конкурсном раду у потпуности одговарају локацији и намјени објекта.

Рјешење посједује изражене квалитете појединачних амбијената и пејзажног уређења, са привлачним каскадним приступом, са колонадом и пасарелом уз шуму.

	Критеријуми	Макс. број бодова	Бодови
1	Просторни критеријум на основу којег се процјењује просторни концепт рјешења, однос дјелова и цјелине простора, архитектонске вриједности, просторни комфор, квалитет простора, инжењерска рационалност и техничка изводљивост	0-30	22
2	Програмски критеријум на основу којег се процјењује функционалност и функционална оправданост рјешења, рационално коришћење простора, поштовање и испуњавање конкурсног задатка и просторног програма;	0-30	25
3	Економски критеријум на основу којег се процјењују: економичност и економски аспекти пројектованог рјешења, економска адекватност рјешења, рационалност и практичност, поузданост у коришћењу и експлоатацији, предвиђени трошкови одржавања у односу на карактер простора;	0-10	8
4	Естетски критеријум на основу којег се процјењују: оригиналност, иновативност, изворност и креативна посебност, цјеловитост и досљедност рјешења;	0-20	14
5	Еколошки критеријум на основу којег се процјењују: однос према заштити, очувању и унапрјеђењу квалитета животне средине, одрживо коришћење природних ресурса, енергетска ефикасност и коришћење обновљивих извора енергије.	0-10	9
Укупно бодова		100	78

Жири захваљује ауторима радова под шифрама: 22106, 71931, 64853 и 43741 на значајном доприносу разради теме конкурса, апострофирајући њихове специфичне квалитете због којих су завриједили пажњу:

- Рад под шифром 22106 – због оригиналне и динамичне волуметријске композиције, коректног функционалног рјешења, јасне симболике и пажљивог односа према амбијенту;
- Рад под шифром 71931 – због веома квалитетне организације унутрашњег простора, специфичних просторних квалитета који се исказују кроз драматичну смјену амбијената и умјешно коришћење природног освјетљења у њиховој профилацији, као и због смјелог предлога материјализације објекта који рефлектује промишљен и суптилан однос према осјетљивој историјској теми;
- Рад под шифром 64853 – због занимљивих и добро осмишљених микро-амбијената у ентеријеру објекта;

- Рад под шифром 43741 – због цјеловитог доживљаја простора и префињеног односа према амбијенту, оствареног кроз минималистички конципирану и досљедно спроведену идеју о реинтерпретацији мотива традиционалног гумна као „тачке“ која емитује енергију пијетета, чиме су истовремено остварени високи домети на семантичком и симболичком плану.

Жири нарочито захваљује ауторима радова под шифрама: 230424, 11235, 12481, 11387 на изузетном доприносу разради теме конкурса, наводећи синоптички њихове кључне квалитете због којих заврјеђују похвалу:

- Рад под шифром 230424 – због храброг ауторског приступа којим се основни задатак, иницијално постављен као архитектонски, интерпретира као интервенција у пејзажу и због динамичне композиције упечатљиве ликовности и рафинисане естетике;
- Рад под шифром 11235 – због изузетног просторног концепта заснованог на екстензивној елонгацији линије кретања која, у комбинацији са веома сензибилисаним односом према пејзажу, резултира јединственим просторним искуством које одликују прозачност, свечаност, мирноћа и контемплативност;
- Рад под шифром 12481 – због промишљеног и пажљивог односа према топографији и пејзажу, успјелог нивелационог рјешења, високог квалитета микро-амбијената како у спољашњем простору, тако и у ентеријеру и због савремене и динамичне форме објекта коју карактерише висок ниво експресивности;
- Рад под шифром 11387 – због врло функционалне организације простора, убједљиве материјализације и храброг покушаја синтезе хетерогених архитектонских форми (равног и косог крова).

КОНКУРСНИ ЖИРИ:

- Др Соња Радовић-Јеловац , дипл. инж. арх., предсједник жирија

- Александар Ашанин, мастер. арх , стручни члан жирија

- Тамара Маровић, мр арх, стручни члан жирија

- Др Искра Ђурић, дипл. инж. арх, стручни члан жирија

- Др Гроздана Шишовић , дипл. инж. арх, стручни члан жирија

- Александра Вукићевић, дипл. инж.пејз.арх., стручни члан жирија

- Соња Симеуновић-Вуковић, дипл. инж.арх., представник општине, члан жирија

ИЗДВОЈЕНА МИШЉЕЊА ДИЈЕЛА ЖИРИЈА

РАД ПОД ШИФРОМ „ 94730 “ – издвојено мишљење председнице жирија Соње Радовић-Јеловац

У складу са чланом 35 (став 2) Правилника о начину и поступку расписивања и спровођења јавног конкурса за идејно архитектонско рјешење ("Службени лист Црне Горе", бр. 019/18 од 28.03.2018.), издвајам мишљење у односу на већински став жирија да се рад под шифром 94730 награди првом наградом.

Образложење:

У првом кругу конкурса овај је рад био високо вреднован и једногласно ушао у ужи избор, са великим очекивањима да ће у другом кругу бити значајно унапријеђен а на основу послатих упуштава и коментара.

У другом кругу конкурса аутор је међутим прибјегао одлукама које су концепт је значајно деградирале у односу на први, а што је резултирало веома проблематичним рјешењем с више аспеката:

Неуспјешна повезаност са историјским догађајем који је тема конкурса, па ново рјешење нема довољно снажн меморијални карактер. Предложено рјешење вертикалног кубуса је неоригинално и опште, већ виђено у многим другим пројектима док је висина објекта пренаглашена и неприхватљива. Неусаглашеност са природним окружењем: дизајн не поштује природне контуре терена и користи неадекватне материјале који не кореспондирају са околином. Прекорачење буџета: вишеструко је прекорачен буџет, што доводи у питање саму реализацију објекта.

Рјешење је финансијски неодрживо и захтијева оптимизацију трошкова, што би значајно утицало на рад у погледу измјена конструктивног склопа и материјализације објекта, те изворне идеје уопште.

Сматрам да је рјешење неприхватљиво искључиво са аспекта нивоа измјена које би требало да се спроведу у каснијој фази реализације пројекта, а према препорукама жирија.

Обзиром да би препоручене измјене значајно утицале на прворангирани рад и да би се суштински измјенио коначни изглед објекта у односу на вредновани и награђени из другог круга, сматрам своје изузеће оправданим. Стога сам мишљења, да рад под шифром „94730“ не би требало наградити првом наградом

Др Соња Радовић-Јеловац, дипл. инж. арх., председник жирија

РАД ПОД ШИФРОМ „94730“ – издвојено мишљење чланице жирија Соње Симеуновић Вуковић

У складу са чланом 35 (став 2) Правилника о начину и поступку расписивања и спровођења јавног конкурса за идејно архитектонско рјешење ("Службени лист Црне Горе", бр. 019/18 од 28.03.2018.), издвајам мишљење у односу на већински став жирија да се рад под шифром 94730 награди првом наградом.

У поступку жирирања је предметни рад, посједујући квалитете, једногласно ушао у најужи избор за додјелу неке од награда и у продуженом конкурсном поступку је између осталих упућен на дораду са сугестијама да „конкурсни рад мора бити у свему усаглашен са пропозицијама конкурса“.

Након дораде исти није испунио очекивања жирија иако се то од њега очекивало, и прибјегао је одлукама које су га удаљиле од теме, значајно повећао висину, промијенио материјализацију фасаде, и у визуелном смислу је дјеловао другачије, одскачући од окружења (поликarbonатна фасадна облога умјесто дрвене облоге у првој варијанти у потпуној чистој природи каква је задата локација).

Концепт је остао прикладан у партеру, заротиран успјешније од прве варијанте али се при томе сукобљава са урбанистичким параметрима што би новом дорадом резултирало повлачење овјекта дубље у парцелу . Символ "светлеће куле"-праг како га назива аутор је на конкретној локацији у смислу висина, материјализације фасаде и теме Мојковачке битке неубједљив . Уколико је аутор и имао визију теме та визија није присна овом граду, нерзумљива је и нејасна јер је објекат блискији својим изгледом урбаној зони него задатој локацији и могао би бити на свакој локацији.

Такође се доводи у питање и начин коришћења ентеријера у смислу: претјераног свјетла за намјену а предлажу се панели испред прозрочне фасаде. "Кула" је у конструктивном смислу метална монтажна конструкција неуобичајена за наше подневље. Начин гријања је и поред образложења неефикасан и скуп а то је елеменат овог рада који је тешко поправљив. Укупна предложена цијена је неозбиљна и веома ризична и упитно је за спровођење шта би овом раду донијела употреба јефтинијих материјала.

Имајући у виду обимне примједбе које би поново требало сугерисати првонаграђеном, сматрам да би се изнуђавајући ново рјешења од аутора добио суштински измјењен објекат а да жири при том мена механизме и не може са сигурношћу гарантовати ток ствари након додјеле награде.

Не умањујући друге квалитете које овај рад посједује у смислу концепта партерног уређења и функције сматрала сам , као и у првом кругу , да овај рад и даље завређује награду али не прву.

Соња Симеуновић-Вуковић, представник општине, члан жирија

РАД ПОД ШИФРОМ „ 08428 “ – издвојено мишљење члана жирија Александра Ашанина

У складу са чланом 35 (став 2) Правилника о начину и поступку расписивања и спровођења јавног конкурса за идејно архитектонско рјешење ("Службени лист Црне Горе", бр. 019/18 од 28.03.2018.), издвајам мишљење у односу на већински став жирија да се рад под шифром 08428 награди једнаковриједном трећом наградом.

Полазећи од члана 36 (став 4) истог Правилника којим је дефинисано да се откупом „награђују конкурсни радови који дају квалитетна потпуна или дјелимична рјешења конкурсног задатка“, а у чврстом увјерењу да рад под шифром „08428“ није дао потпуно, већ дјелимично рјешење конкурсног задатка, сматрам да би жири поступио објективније да је, умјесто једнаковриједне треће награде, овом раду додијелио откуп. Ово мишљење, које сам исказао и у појединачном извјештају о бодовању и рангирању радова и благовремено предочио свим члановима жирија, образлажем сљедећим аргументима:

- У дијелу форме и естетике објекта, као и у погледу његове уклопљености у амбијент, реинтерпретација традиционалне колибе може се сматрати изузетно успјелим рјешењем. Просторним квалитетима објекта додатно доприноси прилично успјела материјализација, коју карактерише пријатан контраст између савременог кровног покривача (од алуминијске пјене) и традиционално уређеног ентеријера у којем доминира дрво;
- Преовладава, међутим утисак, да аутор није отклонио недостатке на које му је жири указао након првог круга жирирања. То се прије свега односи на функционално рјешење објекта у којем су проблеми на доњој етажи остали углавном неријешени - до канцеларија се долази кроз кафетерију, позиција тоалета није прецизно дефинисана, недостаје тоалет за ОСИ, изложбена просторија нема природно освјетљење и вентилацију, а библиотека је сабијена у узани простор испод једног крака рампе;
- Конструктивно рјешење је такође остало неубједљиво, недовољно разрађено и нејасно презентовано - рогови крова су негдје приказани, а негдје не; негдје додирују тло, а негдје не;

попречни пресјечи елемената дрвене конструкције дјелују поддимензионисани да би поднијели сопствени терет и терет кровног покривача;

- У раду није јасно приказана граница између унутрашњег и спољашњег простора, што се нарочито односи на стаклену опну чија позиција није недвосмислено дефинисана, укључујући и кровну лантерну која је остала неадекватно ријешена (незастакљена);
- Отворени паркинг простор је некомфоран и нефункционалан, са лоше ријешеним приступом;
- Процјена инвестиције је нереално ниска, а аспект енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије није довољно обрађен.

Не умањујући неспорну супериорност просторног концепта овог рада у односу на други рад награђен једнаковриједном трећом наградом и рад којем је додијељен откуп, сматрам да би, због свих наведених недостатака који се односе на остале критеријуме вредновања (програмски, економски, естетски и еколошки), жири поступио објективније да му је додијелио откуп.

- Александар Ашанин, мастер. арх , стручни члан жирија

Alexander Ashanin